

VERSLAG VAN DE 166e LEDENVERGADERING, GEHOUDEN OP 9 JUNI 1943 TE ZWOLLE.

De voorzitter, Mr. G. J. ter Kuile opende in een der zalen van het hotel van Gijtenbeek te elf uur de vergadering met een woord van welkom tot de vele aanwezigen, waarbij hij het een voorrecht noemde, dat men zich een dag kon onttrekken aan de dagelijksche moeilijkheden door zich te verdiepen in beschouwingen over de historie. Spreker herdacht de sedert de laatste bijeenkomst overleden leden, in het bijzonder de heeren G. J. Doornink te Amersfoort, wiens degelijke artikelen, vooral over Deventer, hij prees, en A. J. Reijers uit Kampen, die zich als bouwkundige voor Kampen zoo verdienstelijk heeft gemaakt en steeds een volijverig lid der Vereeniging geweest is.

Als nieuwe leden werden aangenomen de heeren Mr. S. baron van Heemstra, Mr. L. J. Noordhoff, J. H. Corporaal en Mevrouw C. J. van Opstall-Baert te Zwolle; A. van Deelen te Delden; H. R. Nikkels te Bruinehaar; Mr. H. F. W. D. Fischer te Amsterdam; K. Jassies te Enschede; Mej. L. J. Krooshof en A. Dorgelo te Deventer; L. ten Cate Hoedemaker te Twello; G. A. de Bruijn Kops te Joppe; Dr. P. G. Brinkhorst te Almelo; L. Bernard te Rijssen; M. H. Malcorps te Hasselt; K. Jongsma te Hardenberg; J. F. Staverman te Tubbergen en G. B. Pellikaan te Almelo.

Vervolgens deelde de voorzitter mede, dat de verschijning van de Verslagen en Mededeelingen door omstandigheden vermoedelijk tot het najaar zal moeten wachten.

Spreker bracht hulde aan den heer Gunneman en echtgenoot, die na de ontploffing waardoor eenige weken geleden schade aan het Museum was veroorzaakt, met alle kracht aan het werk waren gegaan en binnen korten tijd alles weer in orde hadden gebracht.

De penningmeester Mr. H. Kronenberg, deed rekening en verantwoording over 1942. De ontvangsten bedroegen f 5653.82, de uitgaven f 5522.38, zoodat de kas sloot met een voordeelig saldo van f 131.44, hetgeen vooral te danken was aan het drukke Museumbezoek en den verkoop van exemplaren van het werk van mej. Welcker over de Avercamps.

In de kascommissie voor 1934 werden benoemd mevrouw Stegeman-Stoffel en de heer J. A. L. van der Lande te Deventer.

Tot bestuursleden werden herbenoemd de periodiek aftredende leden de heeren Mr. H. Kronenberg en J. Geesink, die verklaarden zich dit gaarne te laten welgefallen. Besloten werd in de vacature Dr. Formsma eerst in de wintervergadering te voorzien.

Aan het slot der huishoudelijke vergadering vroeg Mr. Kronenberg in verband met een door hem ingesteld genealogisch onderzoek of er ook leden waren, die personen kenden met den naam *Tichler*, en die afstammelingen zouden kunnen zijn van een kolonel der artillerie van dien naam.

Vervolgens deed Dr. C. C. W. J. Hijzeler uit Enschede mededeelingen over de registratie der opgevorderde klokken in Overijssel welke hij ter hand had genomen op verzoek van Dr. J. Kalf, directeur van Monumentenzorg. Door dit werk kon veel schoons en waardevols worden vastgelegd voor het nageslacht. Er werden 340 Overijsselsche klokken beschreven w.o. de moderne carillons van Almelo en Enschede. Van alle klokken van vóór 1800, een 130 tal, werden foto's gemaakt, terwijl van een groot aantal ook afgietsels in gips vervaardigd werden. Het werk is bijna gereed en zal een aanmerkelijke uitbreiding en verbetering der bestaande literatuur beteekenen. Het bevestigde de overtuiging, dat Overijssel trotsch kan zijn op zijn klokken, waarvan vele afkomstig zijn van onbekende meesters. Spreker vertrouwde dat verscheidene van deze klokken alsnog behouden zullen kunnen blijven.

De heer Hijzeler vertoonde een reeks foto's van geregistreerde klokken, waarvan de oudste afkomstig zijn uit Enter (1312), Diepenheim (1366), Staphorst (1417), Wijhe (1456) en andere uit de 16e, 17e, 18e en 19e eeuw. Uit deze foto's bleek, dat de versieringen weelderiger werden hoe jonger de klokken zijn, doch eenvoudiger tegen het eind van de 18e eeuw.

Ter voorbereiding van een bezoek, dat in den namiddag aan de Grootte Kerk zou worden gebracht, gaf de secretaris, de heer J. Geesink, een korte inleiding over de bouwgeschiedenis van deze kerk. De bouw duurde van 1406 tot 1452, ter plaatse waar reeds tevoren een Romaansche kerk had gestaan. Van deze is nog de boogtrommel afkomstig, welke in de kerkmuur bij de Sassenstraat ingemetseld is. De kerk is aanvankelijk grooter geweest dan zij thans is. Zij besloeg n.l. 2940 M² en beslaat thans 2450 M². Aan de Westzijde van de kerk stond een hooge toren, die in 1464 werd voltooid en die eens een fraai klokkenspel bezat. Deze toren was niet enkel vermaard om zijn groote hoogte, maar ook om de rampspoeden waarmede hij in den loop der eeuwen werd getroffen. Herhaaldelijk sloeg de bliksem in en tegen het einde der 17e eeuw was het trotsche gebouw niet meer te redden en stortte in. Ten slotte verduidelijkte spreker zijn voordracht met eenige lichtbeelden.

Bij het bezoek, dat des middags aan de kerk werd gebracht, hield Ds. A. H. Scholte een voordracht over de symboliek van den preekstoel, een kunstwerk van Adam Straes uit Weilburg in Nassau, die er aan werkte van 1617 tot 1622. Het werk is wel eens overladen en grillig genoemd, maar onjuist zou het zijn te zeggen, dat de kunstenaar zich bij zijn arbeid niet zou hebben laten leiden door een leidende gedachte welke hem bezielde. Aanvankelijk zou het werk in een enkel jaar moeten zijn voltooid, en dat Straes er vijf jaren over werkte mag misschien de oorzaak van eenige overlading

zijn. Maar dit neemt niet weg, dat het werk door een bepaalde voorstelling werd geïnspireerd, hetgeen Ds. Scholte nader toelichtte, zich bepalend tot een beschouwing over het middelstuk van den kansel, dus zonder het klankbord in zijn beschouwing te betrekken.

Dit gedeelte van den preekstoel verdeelde spreker in drie deelen. In het onderste gedeelte ziet men de koppen, afwisselend van man en vrouw, die niet zooals wel is beweerd, de hoofdzonden kunnen voorstellen, daar al die mannen- en vrouwenkoppen gelijk zijn. Zij zijn de vertegenwoordigers van het menschelijk geslacht, en herinneren aan Adam en Eva, omdat rond de voeten van de figuren de slang zich kronkelt. De lichamen zijn alle gegrepen in den muil van den draak en de symbolische gedachte van deze verdieping is, de mensch in de macht van Satan.

De tweede verdieping vertoont wederom afwisselend den man en de vrouw, maar de gelaatsuitdrukking is veel minder dan die der figuren der eerste verdieping. Hier klemmen zich de man en de vrouw aan de ranken van den wijnstok, die Christus is, en de leidende gedachte is hier: de mensch door Christus verlost.

Toch dreigen er nog gevaren waartegen de kunstenaar waarschuwt door de afbeelding in de hoeken van den brieschenden leeuw, die zoekende rondgaat.

Op de derde verdieping, die der nispaneelen, dragen de figuren den hemelschen glimlach op het gelaat en zij leven er in de hemelsfeer met de engelenkopjes, die hier zijn afgebeeld. De drie deelen symboliseeren dus den Mensch in de macht van Satan, den Mensch verlost door Christus en den Mensch in de verheerlijking.

De uiteenzetting van Ds. Scholte werd met groote aandacht gevolgd en het was dan ook geheel in den geest van de aanwezigen, toen de voorzitter den geachten spreker den dank der vergadering bracht.

Vervolgens sprak Dr. M. A. Vente over de geschiedenis van het orgel, en legde er daarbij den nadruk op, dat ook de geschiedenis van den orgelbouw nauw met de cultuur-historie verband houdt. Nederland gaf in de 15e en 16e eeuw leiding op het gebied der muziek, waardoor de orgelbouw in Nederland een ongekenden bloei te zien gaf.

Ook deze voordracht werd met belangstelling aangehoord en het was met een warm applaus toen de spreker toezegging deed, op verzoek van den voorzitter deze voordracht in zijn geheel te willen afstaan voor den bundel Verslagen en Mededeelingen, waarom hier verder geen verslag van het gesprokene wordt gegeven.

Na deze voordracht bleven de leden der Vereeniging nog eenigen tijd luisteren naar het orgelconcert, dat door den heer Creman, den organist van de kerk, werd gegeven. Het was een mooi slot van een interessante dag.